

YUNANİSTAN DENİZCİLİK SEKTÖRÜ RAPORU

Turizmin yanı sıra Yunan ekonomisinin oldukça rekabetçi olduğu bir diğer sektör denizcilik ve deniz ticaretidir. Yaklaşık 10,5 milyonluk nüfusuna rağmen Yunanistan, tarihsel birikimi sayesinde denizcilik sektörüyle dünya çapında önemli bir konuma sahiptir. Denizcilik, Yunanistan ekonomisinin önemli bir bileşeni olarak kabul edilir. Günümüzde Yunanistan'ın gayri safi yurt içi hasılasının (GSYİH) yaklaşık %7'si denizcilik faaliyetlerinden elde edilmektedir.

Yunanistan'da denizcilik sektörü önemli bir **istihdam** kaynağıdır. Sektörün 1/3'ü birkaç ailenin elinde toplanmış olmakla birlikte Yunan denizciliği geleneksel olarak çok sayıda aile işletmesinden oluşmaktadır. Yunan denizciliği ve deniz ticareti, Süveyş Krizi ve 1974'teki Petrol Krizi ile birlikte ciddi bir ivme yakalamış ve dünyada söz sahibi hale gelmiştir. Bunların haricinde Yunanistan'da binlerce denizcilik şirketi bulunmaktadır ve bunlar çoğunlukla gemi işletmeciliği, gemi inşası, liman hizmetleri, denizcilik destek hizmetleri ve deniz turizmi gibi alanlarda faaliyet göstermekte, yüzbinlerce kişiye istihdam yaratmaktadır.

Yunan armatörler, toplam 5.514 gemiden oluşan dünya filonunun beşte birinden fazlasını, yani deadweight ton (dwt) cinsinden **küresel filonun %21'ini** kontrol etmektedir. Bu pozisyonun korunması için son yıllarda mevcut kapasitenin artırılmasına yönelik ciddi yatırımlar yapılmıştır. Bu çerçevede 2017-2022 arasında %28 kapasite artırımı yapılmıştır. Yunan armatörlerin bu eğilimi sürdürerek son yıllarda önemli filo yatırımları yaptıkları bilinmektedir. Bunda Covid-19 süreci, ekonomik ve jeopolitik gelişmeler kaynaklı küresel tedarik zincirlerinin parçalanmasının başat etkisi olmuştur. Yunanistan'ın sahip olduğu filo, AB kontrolündeki toplam filonun **%59'unu** temsil etmektedir. Ülkenin boyut bakımından ortalama gemi büyüklüğü, **39 bin tonluk** küresel ortalamanın neredeyse iki katıdır. Bu da Yunan armatörlerin çoğunlukla yüksek hacimli pazarlarda faaliyet gösterdiğini göstermektedir. Bandıra sahipliği açısından Yunanistan, küresel filonun (kapasite açısından) **%3'ünü** sicilde bulundurması ile **dünyada 10. sırada** yer almaktadır.

Yunan deniz nakliye firmalarının çoğu, aile şirketi olmalarından mütevellit, piyasada **KOBİ armatörleri** olarak adlandırılmaktadır. Bu çok sayıda gemi sahibi KOBİ'nin iş yapış usulleri ile uygulamalarında bir standardizasyonun olmaması hususu çoğu zaman dile getirilmektedir. Aslında çoğu şirket, (eleman, finansman ve altyapı eksikliği ile aile şirketlerinin bir yansıması olarak ortaya çıkan geleneksel şirket yapısı nedeniyle) çeşitli gerekçelerle dijital dönüşüm süreçlerini benimsemekte bugüne kadar yeterince hızlı davranamamış, haliyle zamanın ruhunu yakalamakta gecikmiştir. Fakat benzer ölçekte bir firmanın uygulamaya geçirdiği bir gelişmeyi diğeri kopyalayabilmekte ve bu süreç hızla rakip/muadil şirketlere yayılmaktadır. Bu noktada Uluslararası Denizcilik Örgütü - IMO'nun özellikle **yakıt teknolojileri** ve diğer verimlilik artırıcı teknolojiler konusunda koyduğu **yeni nesil yükümlülüklerin entegrasyonu** olmadan firmaların adım atabilmesi imkânsız hale gelecektir. Dolayısıyla, küresel ticaretin ana damarlarının tıkanmaması, jeopolitik kırılganlıkların önüne geçilmesi için yeşil ve dijital dönüşümü hedefleyen atılımların derhal gerçekleştirilmesi elzemdir.

Yunanistan'da ülkenin GSYİH'sının %7'sine yakınına oluşturan büyük bir sektör olan bu müşteri tabanı, ürün ve çözüm satmak isteyen Türk firmaları için oldukça büyük ve çekici bir taban olarak öne çıkmaktadır. Yunan gemilerinin ortalama yaşı [Yunan Armatörler Birliği](#) tarafından açıklanan 2022 yılı verilerine göre **9,99** ile (10,28 olan) dünya ortalamasından az bir miktarda geridedir.

Yunan denizcilik endüstrisi geleneksel olarak motorlar, gemi parçaları veya kaplamalar gibi ürünlerle ilişkilendirilse de sektörün acil ihtiyacı **yeşil ve bilhassa dijital çözümler**dir. Yunanistan ve denizcilik sektöründeki diğer öncü ülkeler, Uluslararası Denizcilik Örgütü'nün (IMO) 2050 karbondan arındırma hedeflerine uyumlarını planlarken, BT çözümlerine olan ihtiyaç daha da belirginleşmektedir. Bu alanda Ticaret Müşavirliğimiz tarafından Nisan 2024 tarihinde yayımlanan [Bilgi ve İletişim Teknolojileri Raporu](#) da incelenebilir.

Sektörde Dijitalleşme: Denizcilik sektörünün her aşamasında bilgi ve iletişim sektörü ürünlerine ciddi bir ihtiyacın olduğunu söylemek mümkündür. Temel düzeyde, Yunan firmalarının çeşitli prosedürleri tamamen entegre etmek ve verimliliği artırmak üzere kurumsal kaynak yönetimi için daha iyi dijital platformlara ve otomasyon sistemlerine ihtiyaçları vardır. Örneğin **dijital kayıt defterleri**, kaynak kullanımını iyileştiren ve şeffaflaştıran **rota planlama ve personel süreç modülleri** ile **siber güvenlik çözümleri** en bariz gereklilikler olarak sayılabilir. Ayrıca Pire Limanı'nda da yüksek verim alındığı tespit edilen **bulut depolama** da kapsama alanını henüz tam olarak genişletmemiş bir uygulamadır.

Bu noktada maliyetlerin düşürülmesi ve kaynak kullanımında verimin artırılması adına güncel gereksinimlere, siber güvenlik çözümlerine ve motor verimliliği ve rota planlaması için yapay zekânın kullanılmasına geçmek önem arz etmektedir. Siber güvenlik zafiyetleri halinde firmaların ciddi zararlarla karşılaştıkları görülmektedir. Bu durum, gıdada soğuk zincirin (frigorifik taşımaların) aksaması halinde ürünlerin bozulması ile benzer düşünülebilir. Yunan hükümetinin bu alanda faaliyet gösteren Dijital Yönetişim Bakanlığı'nın geçtiğimiz yıllarda resmi olarak bir *Siber Güvenlik Birimi* oluşturmasıyla yavaş yavaş siber güvenliğe ilişkin çalışmalar yoğunluk kazanmıştır.

Bahsedilmesi gereken bir diğer husus ise denizcilik sektöründeki geleneksel yapının **yabancı yatırımlar ve yeni işbirlikleri ile dönüşmesidir**. **Aşırı kapasite** ve son yıllardaki **zayıf küresel ekonomik büyümeden** kaynaklandığı üzere sektörde konsolidasyonlar çoğalmaktadır. Şirketler, birleşme ve satın almalar ve ittifaklar yoluyla pazar payını artırma ve ulaşma fırsatlarını aramaktadır. *Bunları şirketlerin hayat hikayelerinden anlayabilmek mümkündür*.

Hükümet gerek AB fonları, gerek özelleştirmeler yoluyla deniz ticareti konusundaki rekabetçiliğin korunması için ciddi bir bütçe ve kaynak ayırmaktadır. Denizcilik sektörü konferanslarında ve tartışmalarında önemli bir tartışma konusu olan dijital çözümlerin önemi konusunda istişareler yoğun biçimde devam etmektedir. Yeni hükümet tarafından alınan kararların ve atılan adımların istikrar ve tutarlılık içerisinde olduğu söylenebilir. Ayrıca Yunanistan **“Our Ocean”** gibi programlarla okyanus ve denizlerin sağlığı ve güvenliği bakımından da bölgede öncü rol üstlenmeye çalışmaktadır. Yunanistan son olarak somut taahhütlerde bulunmak üzere hükümetleri ve devlet dışı aktörleri bir araya getiren **9. Bizim Okyanusumuz Konferansına** (16-17 Nisan 2024) ev sahipliği yapmıştır. Anılan konferansı gerçekleştiren söz konusu Forum, tesis edildiği 2014 yılından bu yana yaklaşık **108 milyar dolar** değerinde **1.800 taahhüt** toplamıştır.

İthalata konu olan ürünler: Yunanistan, denizcilik sektöründe çeşitli mal ve hizmetleri ithal etmektedir. Bunlar arasında gemi ekipmanları, denizcilik teknolojisi, yakıt ve gemi inşa malzemeleri bulunmaktadır. Ayrıca, Yunanistan'ın limanlarından geçen ve ithalat için kullanılan birçok ürün de bulunmaktadır. Bunlar genellikle gemi yakıtları, yedek parçalar, denizcilik ekipmanları ve lojistik malzemeleri gibi ürünlerdir.

GTİP bazlı analizler çerçevesinde ihracatımız için bir takım potansiyel ürünler de incelenmiştir. Buna göre 2023 yılında 7316 GTİP kodunda (demir veya çelikten çapa ve filika demir aksamı) Yunanistan'ın Türkiye'den ithalatı 35 bin dolar, Yunanistan'ın dünyadan ithalatı 7,6 milyon dolardır. Bu rakamlar, ülkemizin Yunanistan'a iyi bir ihracat potansiyeli olduğunu teyit etmektedir.

84'lü GTİP'te (kazanlar, makineler ve mekanik cihazlar; bunların parçaları) Yunanistan'ın Türkiye'den ithalatı 171 milyon dolar olup, Yunanistan'ın dünyadan ithalatı yaklaşık 6,3 milyar dolar civarındadır. Yunanistan'da denizcilik yatırımlarının çoğalmasıyla birlikte ithalatı son 3 yıldır 400'er milyon \$ artış göstermiştir. Telsiz sistemleri dahil elektrikli makine ve teçhizatların yer aldığı 85'li GTİP'te (elektrikli makine ve teçhizat ve bunların parçaları; ses kaydediciler ve çoğaltıcılar, televizyon) de benzer bir durum söz konusudur. Bu kalemde ihracatımız hafif biçimde artış göstererek 215 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Yunanistan'ın dünyadan ithalatı ise 6,1 milyar dolar civarındadır. Bu çerçevede 84-85'li GTİP'lerde yaklaşık %3'ünü Türkiye'den ithal ettiği görülmektedir.

89'lu GTİP'te (gemiler, tekneler ve yüzen yapılar) birçok alt dal bulunmakta olup, Yunanistan'ın Türkiye'den 42 milyon dolar ithalatı, dünyadan ise 367 milyon dolar ithalatı mevcuttur. Öte yandan aynı kod altında Türkiye'nin 2,2 milyar doları aşan bir ihracatı bulunmaktadır. 90'lı GTİP'te (optik, fotografik, sinematografik, ölçüm, kontrol, hassas, tıbbi veya cerrahi) ise Yunanistan'ın Türkiye'den 14 milyon dolar ithalatına karşın, dünyadan 1,8 milyar dolarlık bir ithalatı söz konusudur. Türkiye son birkaç yıldır bu alanda -bilhassa savunma sanayi ile iç içe olması nedeniyle- ciddi yatırımlar yapmaktadır. Doğru işbirlikleri ve konsolide adımlarla bu alandaki ciddi potansiyelin pekala değerlendirilebileceği öngörülmektedir.

Yapay zekâya yaptırılan bir araştırmada Türkiye'nin denizcilik çeşitli alt sektörlerinde güçlü bir potansiyele sahip olduğu, Yunanistan'ın çeşitli ihtiyaçlarına çözümler sunabileceği ve ikili ticari ekonomik ilişkilerin artışına destek olabileceği bilgisi edinilmiştir. Buna göre Türkiye'nin Yunanistan'a denizcilik alt sektörlerinde daha çok ihraç edebileceği bazı ürün ve hizmetler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Gemi İnşası ve Donanımı: Türkiye, gemi inşaatı ve donanımı konusunda deneyimli bir ülkedir. Yunanistan'a gemi yapımında kullanılan çeşitli malzemeleri ve ekipmanları ihraç edebilir. Bunlar arasında gemi motorları, denizcilik elektroniği, çelik yapılar, gemi donanımı ve denizcilik ekipmanları yer alabilir.

Denizcilik Teknolojisi ve Yazılımları: Türk firmaları, denizcilik sektöründe kullanılan çeşitli teknolojiler ve yazılımlar geliştirmekte ve üretmektedir. Bu kapsamda gemi yönetim yazılımları, gemi izleme sistemleri, sürücüsüz gemi teknolojileri ve benzeri ürünler Yunanistan pazarında talep görebilir.

Deniz Turizmi Hizmetleri: Türkiye, zengin deniz turizmi potansiyeline sahip bir ülkedir. Yunanistan'a deniz turizmi alanında çeşitli hizmetler sunabilir, örneğin yat kiralama, tekne turları, su sporları aktiviteleri, dalış turları ve benzeri hizmetler.

Limancılık ve Lojistik Hizmetleri: Türkiye'nin liman altyapısı ve lojistik sektörü oldukça gelişmiştir. Yunanistan'a liman işletmeciliği, kargo taşımacılığı, depolama ve dağıtım gibi lojistik hizmetler sunabilir.

Denizcilik Eğitimi ve Danışmanlık: Türkiye, denizcilik alanında eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunan kuruluşlara sahiptir. Yunanistan'a denizcilik eğitimi, personel yetiştirme programları, gemi güvenliği danışmanlığı ve benzeri hizmetler sunabilir.